Урал батыр

Башҡорт халыҡ эпосы

2-се бүлек

Урал, Шүлгән икәүләп,
Көн-төнөн, ай-йыл һанап,
Тау артылып, һыу кисеп,
Ҡара урмандар үтеп,
Һаман алға киткән, ти.
Бара торғас, бер заман
Бер йылғаның ситендә,
Бер ҙур ағас төбөндә,
Ҙур таяғы ҡулында
Аҡ һаҡаллы бер ҡартҡа
Былар барып еткән, ти,
Барып сәләм биргән, ти.
Ҡарт ҡаршы алған, ти,
Юл башыны быларҙың
Ҡарт та һорашып белгән, ти.
Үҙ уйҙарын былар ҙа
Ҡартҡа һөйләп биргән, ти.
Ҡарт уйланып торған да,
Һаҡалыны һыпырып,
Быларға күҙ йөрөтөп,
Ике юлды күрһәтеп,
Былай тиеп әйткән, ти:
"Бына һеҙгә ике юл:
Һулға китһәң, юл буйы -
Уйын-көлкө төн буйы,
Ҡайғы-этлек күрмәйсе,
Барлығын да белмәйсе,

Рәхәт йәшәй баймандa;
Бүре, һарыҡ яланда,
Төлкө, тауыҡ урманда
Бергә йәшәп, дуҫ булып,
Самрау ҡошҡа баш эйеп,
Ҡан да эсмәй, ит еймәй,
Һис Үлемгә юл ҡуймай
Йәшәп килгән бер ил бар;
Яҡшылыҡҡа яҡшылыҡ
Ҡыла торған йола бар.
Уңға китһәң, юл буйы -
Илау-һыҡтау йыл буйы;
Яуызлыҡта дан алған,
Батшаһынан, башҡаһынан
Ҡайғы, этлек күреүсе,
Ҡанлы йәшен түгеүсе
Ҡатил батша иле бар;
Тау-тау кеше һөйәге,
Ҡанға батҡан ере бар".
Ҡарттан быны ишеткәс,
Юлдар серене белешкәс,
Урал, Шүлгән икәүһе
Шунан шыбаға тотошҡан,
Юл бүлергә уйлашҡан,
Үҙ араһы һөйләшкән:
Һулға китеү - Уралға,
Унға китеү - Шүлгәнгә
Шыбағалы юл булған.
Шүлгән быға күнмәгән:
Мин уҙаман әле, - тип,
Мин барамын һулға, - тип,
Үҙенә һулды һайлаған,
Үҙ тигәнсә даулаған:
Урал күнгән уң яҡҡа,

Шүлгән киткән һул яҡҡа.
Урал унға киткән һуң,
Оҙон юлға төшкән һуң,
Күп һыуҙарҙы кискән, ти,
Күп тауҙарҙы ашҡан, ти;
Бара торғас, бер тауҙың
Итәгенә еткән, ти.
Бүре талап, өҙгөләп,
Һырҙай ҡанға туҙғандай
Телгеләнгән арҡаһы,
Айырылған елкәһе;
Сүплек типкән тауыҡтай,
Ҡул-аяғы ярылған;
Тамыр ашап, ер ҡаҙып,
Ауыз-бите ҡарайған;
Ҡырау һуҡҡан үләндәй,
Йөҙө-түҫө һарғайған;
Сутлап юнған ағастай,
Балтыр ите һулыған;
Бире уңалған ағастай,
Елек башы сурайған
Бер ҡарсыҡҡа һырышҡан;
Көнгә янған тәндәрен,
Шырт ҡаплаған сәстәрен,
Һуплап юнған ағастай,
Балтыр ите, беләген,
Ауҙа туйған ҡыйғырзай,
Кәпәйеп торған күкрәген,
Ҡуға аша йылмылдап
Торған күлдәй күҙҙәрен,
Бал ҡортондай ыҡтымат
Нескә һылыу билдәрен, -
Оялыпмы, ҡурҡыпмы, -
Ҡарсыҡҡа һырышып маташҡан

Бер һылыу ҡыҙыҡайға
Урал барып тап булған.
Урал яҡын барған, ти,
"Ҡурҡмағыҙ, тип әйткән, - ти.
Мин киләмен йыраҡтан,
Үҙем тыуған торлаҡтан,
Бала инем киткәндә,
Күп илдәрҙе үткәндә;
Мин кешегә теймәмен,
Уның ҡанын ҡоймамын;
Үлем тигән яуызды
Үлтерергә уйлаймын;
Әйҙә, яҡын килегеҙ,
Ил хәлдәрен һөйләгеҙ", -
Тигәс, былар йылмайған,
Урынынан ҡуҙғалған.
Туҙған сәстәрен әбей
Ҡолағына ҡыҫтырып,
Урынынан ҡуҙғалып,
Бер аҙ күҙен ҙурайтып,
Аҙыраҡ буйын турайтып,
Былай тиеп әйткән, ти:
Йыраҡ илдән икәнһең,
Изге уйҙа килгәнһең.
Ай егетем, белһәң һин,
Беҙҙең илдә булһаң һин,
Ҡатил батша эшләгән
Эштәрене күрһәң һин;
Ауырыу-һыҙлау күрмәйсе,
Үлем башҡа килмәйсе,
Ҡатын-ҡыҙҙы, ир-атты,
Айырмаҫтан йәш-ҡартты,
Ҡул-аяғын бәйләтеп,
Арыуҙарын һайлатып,

Йыл да бер ҡат йыйҙыра,
Һарайына алдыра;
Ҡыҙы һайлай егетен,
Үҙе һайлай ҡыҙ-ҡырҡын,
Ҡалғандарын тағы ла
Ярандары ҡарайҙар,
Үҙҙәренә һайлайҙар;
Бүтәндәрен аямай,
Ҡанлы йәшкә ҡарамай,
Терелəтә, һау көйгə
Ҡыҙын күлгə һалдыра,
Ирен утҡа яндыра;
Атаһы өсөн, үҙе өсөн,
Ярандары даны өсөн,
Үҙе тыуған көнө өсөн,
Йыл да бер ҡат Тәңре өсөн
Ҡанлы ҡорбан уҙҙыра.
Бына мин дә - ун бала
Күргән әсә донъяла.
Дүртеһен һайлап алдылар,
Бишеһен һыуға һалдылар.
Ҡартым, йөрәге һыҙлағас,
Туғыҙ бала юғалғас,
Ҡарап тороп түҙмәне,
Нишләрене һиҙмәне:
Йән асыуҙан уҡталып,
Балаларын ҡыҙғанып,
Бер яранға ынтылды,
Бахырҡайым шул көндө,
Күҙ алдында үкһетеп,
Терелəй ергә күмелде.
Кинйә балам ҡалғайны,
Бер яраны килгәйне,
Алам үҙен, - тигәйне -

Бала бауыр булғанға,
Алып ҡастым урманға.
Миндәй балалы әсә,
Ҡасҡан ир-ат күп бында,
Барыһы ла ҡан илап,
Йөрөй ҡасып урманда.
Егет, изге икәнһең,
Яҡшы уйҙа килгәнһең,
Ары барма, ҡайт кире,
Ҡанлы ергә килгәнһең,
Яуыз илгә килгәнһең.
"Һыуҙар кисеп, тау ашып,
Күп йыл буйы килгәнмен,
Күп юлдарҙы уҙғанмын;
Күҙ йәшергән Үлемде
Эҙләп бында, тапмаһам,
Башын сабып өзмәһәм,
Әйткәнемә етмәһәм,
Уны ерҙән йыймаһам,
Урал булып йөрөмәмен!" -
Тигән һүҙен әйткән дә,
"Һау булығыҙ", - тигән дә,
Арыҫланына менгән дә
Ҡатил батша йортона
Урал ҡарап киткән, ти;
Бер нисә көн үткән ти,
Шундай ергә еткән ти:
Бер әсәнән тыуғандай,
Бер төҫ кейем кейгәндәй,
Барыһы ла шәп-шәрә
Төркөм халыҡ йыйылған,
Аллы-артлы теҙелгән,
Ирҙәр, ҡыҙҙар айырылып,
Урам-урам ҡуйылған.

Ярандары төрткөләп,
Тигеҙһеҙен тигеҙләп,
Ҡамсылап та һуҡҡылап
Йөрөһә лә, һүҙ әйтмәй,
Тел дә ҡыбырҙата алмай
Торған халыҡҡа барған,
Майҙанға был күҙ һалған.
Был төркөмдән ситтәрәк,
Ун биш аҙым ҡырҙараҡ,
Күҙен-башын шәмәртеп,
Йөрәктәрен һыҡтатып;
Балалары ҡурҡышып,
Ымлап ҡына һөйләшеп,
Ҡайғырышып, илашып
Торған ата-әсәләр
Янына барып туҡтаған,
Хәл-әхүәлен һораған,
Үҙ теләген һөйләгән.
Урал һүҙен барыһы
Йотоношоп тыңлаған,
Араһынан бер ҡарты
Ошолай тип һөйләгән:
"Егет, һинең төҫ-башың,
Аптырашлы ҡарашын,
Арыҫлан менеп килешең
Сит булырҙай күренә.
Беҙҙең илдә батша бар,
Яранынан түрә бар;
Бына был халыҡ эсендә
Төрлө ырыуҙан кеше бар.
Һәр йыл батша тыуған көн
Ата-әсәһе хаҡы өсөн
Батша тыуғас, һыу алып,
Йыуған ҡойоһо өсөн

Ҡорбан бирер йола бар.
Батшаның тыу биҙәге -
Ҡара ҡоҙғон ҡошо бар,
Шул ҡоштарҙы йыл һайын
Һыйлай торған көнө бар.
Ана, егет, күрәмһең,
Ул ҡоштарҙы беләмһең,
Килеп тауға ҡунғандар,
Ем булырын белгәндәр.
Ҡойоға ҡыҙҙар һалған һуң,
Ҡыҙҙар шунда үлгән һуң,
Барыһын алып ҡойонан
Ҡоҙғондарға ташлайҙар,
Улар шунда ашайҙар.
Бынау бәйле егеттәр
Һәр ырыуҙан килгәндер.
Батша ҡыҙы йыл һайын
Тәүҙә һайлай берәүһен;
Унан ҡала батша үҙе
Ҡолдар һайлай һарайға;
Унан тороп ҡалғаны -
Тәңре өсөн ҡорбанға", -
Тип һөйләп тә бөтмәгән,
Зарын әйтеп етмәгән -
Алтын тәхет өҫтөндә
Батша ҡыҙы ултырған,
Дүрт яғынан дүрт ҡоло
Тәхетене күтәргән,
Баҫмалатып артынан,
Бер яраны эйәргән,
Быныһы үҙе артынан
Ҡалғандарын эйәрткән.
Килеп еткәс, ти, былар:
"Тигеҙ, яҡшы тороғоҙ,

Батша ҡыҙы килә бит,
Яҡты йөҙлө булығыҙ!" -
Тип берәүһе әйткән, ти.
Сафты боҙоп торғанды
Ҡамсы менән һуҡҡан, ти.
Батша ҡыҙы шул саҡта
Килеп еткән майҙанға;
Урал да рәт боҙмаған,
Баҫып торған ыңғайға;
Батша ҡыҙы, аралап,
Бер егетте һайлаған,
Араһынан оҡшарҙай
Бер егет тә тапмаған.
Аҙаҡ сиктә, яҡынлап,
Уралға килеп еткән, ти,
Туҡтап тороп шул ерҙә
Уралға күҙ теккән, ти;
Ҡулына алып бер алма
Уға бүләк иткән, ти.
Батша ҡыҙы майҙанда
Башҡа һайлап тормаған,
Уралды алып барырға
Бер яранға ымлаған.
Ҡыҙ тәхеткә ултырған,
Тағы ҡолдан күтәртеп,
Һарайына юлланған.
"Батша ҡыҙы һөйҙө бит,
Батша кейәүе булды бит!" -
Тип, барыһы шау килеп,
Ярандары зыу килеп,
Халыҡты ситкә тарҡатып:
"Әйҙә һарайға, егет,
Батша ҡыҙы көтә", - тип,
Уралға йола аңлатып,

Бер яраны шул саҡта
Юл башларға булған, ти,
"Кейәү булдың беҙгә", - тип,
Арҡаһынан һөйгән, ти.
Урал быға күнмәгән,
Һарайға ул китмәгән.
"Мин йоланы белмәйем,
Эш аҙағын күрәйем,
Аҙаҡ барһам, барырмын,
Ҡыҙҙы эҙләп табырмын", -
Тиеп Урал әйткән, ти,
Ярандарҙың һүҙҙәрен
Шулай кире ҡаҡкан, ти;
Ә тегеләр ҡорсайып,
Ҡыҙға әйтә киткән, ти.
Күп тә ваҡыт үтмәгән,
Майҙанда шау-шыу бөтмәгән,
Алғасҡылар юл башлап,
Дүрт батырын эйәртеп,
Ҡолдан тәхет күтәртеп;
Бураланған дөйәләй,
Ҡанһыраған айыуҙай
Күҙенә ҡан һауҙырып,
Күҙ ҡабағын тойзороп,
Ужар сәсеп, мат ҡурып,
Ҡабан сусҡа елкәле,
Филдәй йыуан балтырлы,
Ҡымыҙ тулған һабалай,
Имәнес йыуан ҡорһаҡлы,
Ужарынан халыҡтың
Башын ергә эйҙереп,
Ҡатил батша килгән, ти,
Барыһын да аралап,
Ир-ҡол һайлап үткән, ти.

"Быныһы һарайға барыр, тип, -
Бынығы ҡорбанға булыр", тип,
Ҡол һайлауын бөткән, ти.
Ҡыҙ һайлауға күскән, ти.
Ҡыҙҙар һайлап йөрөгәндә,
Бер һылыуға еткәндә,
Бер яранын саҡыртып:
"Тешен ҡара", - тигән, ти.
Алһыу йөҙөн ҡаплаған
Ҡулын ҡыҙҙың алған, ти;
Күкрәктәрен ҡапшаған,
Билен тотоп ҡараған, -
"Һарайға был ярар, тип,
Бүтәнен үҙегеҙ ҡараң, тип,
Арыуҙарын һайлағыҙ,
Кәрәгенсә алығыҙ", -
Тиеп батша әйткән, ти,
Ярандарға ҡушҡан, ти.
"Ҡалғандары әсәмдең,
Мине йыуған ҡойомдоң
Ҡорбанына ҡалыр", - тип,
Аҙаҡ һүҙен әйткән, ти.
Асыуланып, шул саҡта
Ҡыҙы килеп еткән, ти,
Урал янына үткән, ти,
Үпкә һүҙен әйткән, ти:
"Егет, һине һайланым,
Һарайыма барманың,
Алма биреп ымланым,
Мине тиңгә алманың,
Кире ҡаҡтың һүҙемде,
Бөтә ҡолдар алдында
Ҡара иттең йөҙөмдө", -
Тигән һүҙҙе ишеткәс,

Батша төшкән тәхеттән:
"Ҡайһы ырыу егеттән
Минең ҡыҙым хурланған?" -
Тип Уралға килгән, ти,
Төкөрөк сәсеп ауыҙҙан
Һүҙен һөйләп киткән, ти:
"Әй, егет, һин затымды,
Ҡатил батша атымды,
Кеше түгел, был илдә -
Мин биләгән һәр ерҙә -
Ҡошо-ҡорто, йәнлеге
Ишетеп тә, күреп тә,
Гүрендәге үлек тә,
Аңлағанын беләһең!
Ҡыҙым әйткәс бармайса,
Нимә уйлап тораһың?
Ниңә йолам боҙаһың,
Бармай ваҡыт һуҙаһың?"
"Батша тигән нәмәне,
Кеше һуйыр йоланы
Ишетеп тә, күреп тә,
Нисә йылдар йөрөп тә,
Һис бер ерҙә күрмәнем,
Барлығын да белмәнем.
Мин ят йола белмәйем,
Үлем тигән яуызды
Үлтерергә әҙләйем.
Йоланан да ҡурҡмайым,
Үлемдән дә өркмәйем,
Кеше түгел, ҡошто ла,
Үлем килә ҡалдыниһә,
Килеп ҡулын һалдыниһә,
Уны биреп Үлемгә
Ҡул ҡаушырып тормамын!

Бына, ҡарап торайым,
Бар йоланды күрәйем,
Аҙаҡ сиктә үҙ уйым
Һиңә әйтеп бирәйем", -
Тигән һүҙен ишеткәс,
Уралдың төптө сит кеше
Икәнлегене белгәс,
Ярандар ҙа, батырҙар,
Батша яҡлы ҡарт-ҡоролар,
Батша ҡыҙын Уралдан
Уға ҡыҙҙы биреүҙән,
Уны кейәү ҡылыуҙан
Барыһы ла көнләшкән;
[Үлем көткән бары халыҡ
Мыны ишетеп ҡыуанып,
Үҙ араһы һөйләшкән.]
Батша быға шашҡан, ти:
"Быңдай тинтәк һайлама,
Күҙең юҡка талдырып,
Юҡ кешегә ҡарама,
Ҡайтсы, ҡыҙым, ҡайт, әйҙә,
Һарайыңа кит әйҙә", -
Тип ҡыҙына әйткән, ти.
"Ҡорбандарҙы тотмағыҙ,
Ҡыҙын һыуға һалығыҙ,
Ирен утҡа атығыҙ.
Был егетте бығаулап,
Минең янға оҙатығыҙ", - тип,
Дүрт батырға ҡушҡан, ти.
Үҙе, тәхеткә ултырып,
Башҡарыуҙы көткән, ти.
Ярандары ҡыҙҙарҙы,
Ҡулы бәйле ирҙәрҙе, -
Ҡыҙын һыуға ташларға,

Ирен утҡа тапшларға
Ҡуҙғалыша башлағас,
Халыҡ сыр-сыу илашҡас,
Урал ырғып сыҡҡан, ти,
Ошо һүҙен әйткән, ти:
"Мин күренмәҫ Үлемде
Юҡ итергә сыҡҡанмын;
Ҡан ҡойоусы батшанан,
Кеше ашар дейеүҙән
Бар кешене ҡотҡарыу,
Йәншишмәнән һыу алып,
Үлгәндәрҙе терелтеү
Өсөн тыуған батырмын!"
Халыҡ илап торғанын
Күҙ алдында күргәндә,
Йәнде алыр яуыз Үлем
Кешегә ҡулын һалғанда,
Ирмен тигән ир-батыр
Шып-шым ҡарап торормо?
Яуыздарға юл ҡуйып,
Батыр ҡурҡып ҡалырмы?
Кит, ярандар, артабан,
Төш, ҙур батша, арбанан,
Ҡолдар ҡулын сисегеҙ,
Ҡыҙҙар ҡулын сисегеҙ!"
Батша быны ишеткәс,
Ҡыҙарынған, бүртенгән,
Ҡысҡырынған, екергән,
Батырҙарына ҡарап:
"Үлем эҙләп йөрөһә,
Ҡанға һыуһап тилмерһә,
Күрһәтегеҙ Үлемде,
Танытығыҙ илемде!" - тип,
Ҡаты фарман биргән, ти.

Тәне йөнтәҫ айыуҙай,
Үҙҙәре ҙур дейеүҙәй
Дүрт батыры килгән, ти,
"Алыштанмы, тартыштанмы? -
Һайла берҙе!", - тигән, ти.
"Әрәм булып ҡуймағыҙ,
Тәүҙә шуны уйлағыҙ.
Үҙегеҙҙән көслөрәк
Берәй хайуан һайлағыҙ",
Тигәс, былар яман көлгән, ти.
"Ай-һай батыр икәнһен!" -
Тип, батша ла, бары ла
Мыҫҡыл итеп ҡуйған, ти.
Ҡатил батша асыуҙан
Ни әйтергә белмәйсе,
Уйлап-нитеп тормайсы:
"Ҡанһыраған икән был,
Йәнһерәгән икән был, -
Һарайымды күтәргән
Үгеҙемде килтереү:
Үгеҙ ҡылыр ҡылыҡты,
Һеҙ батырҙар, тик тороу", -
Тигән һүҙҙе ишеткәс,
Бары халыҡ ҡурҡҡан, ти.
Уралды бик ҡыҙғаныпп,
Әрәм була егет, - тип,
Халыҡ күҙ йәш түккән, ти.
Атаһына ялбарып,
Ҡыҙы ла килеп еткән, ти:
"Атаҡайым, ҡуйсәле,
Юҡҡа әрәм итмәле!
"Кейәү һайла үҙең", - тип
Миңә биргән һүҙең бар.
Был егетте һайланым,

"Кейәүем", тип уйланым,
Һөйләшергә егеттең
Һис яйына ҡуйманың.
Атаҡайым, ҡуйсәле,
Юҡҡа әрәм итмәле!" -
Тиеп ҡыҙы әйтһә лә,
Ҡанлы йәшен түкһә лә,
Ҡыҙы һүҙен алмаған,
Ҡыҙ яйына ҡуймаған.
Ерҙе тырнап, үкереп,
Шылағайын ағыҙып,
Тауҙай үгеҙ килгән, ти.
Урал алдына килеп,
Баҫып ҡарап торған да,
Муйынын аҙыраҡ борған да:
"Егет, ергә атмамын,
Сереп, туҙан булғансы,
Елгә осоп туҙғансы,
Мөгөҙөмдә һаҡлармын,
Һине шулай ҡаҡлармын!"
Тип Уралға әйткән, ти.
"Мин дә әрәм итергә,
Үгеҙ, һине тырышмам,
Яфаланып, көс түгеп,
Һинең менән сайҡашмам.
Донъяла һин кешенән
Көслө юғын танырһың, -
Үгеҙ түгел, тоҡомоң менән
Кешегә ҡол булырһың", -
Тигән һүҙгә был үгеҙ
Асыуланып ынтылған,
Мөгөҙөнә алырға
Уралға ул уҡталған.
Урал батыр үгеҙҙе

Мөгөҙөнән алған, ти.
Тырышҡан, ти, үгеҙ ҙә,
Тырмашҡан, ти, үгеҙ ҙә,
Ышанһа ла мөгөҙгә,
Ысҡыналмай Уралдан,
Тубығынан батҡан, ти;
Көсөргәнеп тырышҡас,
Ауыҙынан үгеҙҙен
Ҡап-ҡара ҡан аҡҡан, ти;
Өҫкө теше төшкән, ти,
Үгеҙ хәлһеҙләнгән, ти,
Сәсәп, әлһерәгән, ти.
Быны күреп Ҡатил да,
Ярандары ла, бары ла
Аптырауға ҡалған, ти.
Урал һүҙенән китмәгән,
Үгеҙҙе әрәм итмәгән,
Шаҡарып ике мөгөҙҙө,
Батҡан ерҙән үгеҙҙе
Күтәреп алып ҡуйған, ти.
Үгеҙҙең дүрт тояғы
Урталайға ярылып,
Араһына ҡом тулып,
Һырҙай ҡанға туҙған, ти.
Урал: "Ҡулым тейгән мөгөҙөң
Кәкерәйгән көйөнсә,
Тешен төшкән ауыҙың
Өҫкө тешең үҫмәйсә,
Айырылған тояғын
Һис тә берекмәйенсә,
Үҙең түгел, балаң да
Мәңге ҡалыр шул көйсә.
Кеше көсөн күрҙең һин,
Хәлһеҙлегең белдең һин,

Кешегә мөгөҙ сайҡама,
Еңермен тип, айҡанма!" -
[Тигәс, үгеҙ ҡурҡҡан, ти,
Аҡһаҡалдар, батша ла
Аптырауға ҡалған, ти.
Ҡатил серен бирмәгән.]
"Бер табандан уҡтал!", - тип,
Дүрт батырға ымлаған.
Батырҙары килгән, ти.
"Йәнең сыҡһа ҡулымда,
Тәнең ҡайҙа ташлайым?
Сорғатҡансы үлмәһәң,
Ҡайһы илгә сөйәйем?" -
Тип, бер батыр Уралға,
Алып һүҙен әйткән, ти.
Урал бынан ҡурҡмаған,
Дүрт батырға ҡаршы тороп,
Алға табан атлаған.
"Дүртегеҙ ҙә килегеҙ,
Үлем эҙләп йөрөгән
Батыр көсөн белегеҙ;
Ҡулығыҙҙа йән бирһәм,
Арыҫланыма бирегеҙ;
Көсөгөҙ етһә ташларға,
Йәншишмәгә сөйөгөҙ,
Инде һеҙ ҙә әйтегеҙ:
Минең ҡулға төшһәгеҙ,
Күбәләктәй осһағыҙ,
Ҡайҙа ҡарай сөйәйем?
Дейеүҙәрҙе ҡыйратып,
Йәншишмәнән һыу алып,
Кире һеҙгә килгәндә,
Һеҙҙе эҙләп йөрөгәндә,
Он-талҡандай итегеҙҙе,

Күбәләктәй йәнегеҙҙе
Ҡайһы ерҙән табайым?" -
Тигәс Урал, көлгәндәр.
"Көсөң етһә атырға,
Һыртты ергә һалырға,
Батша менән ярандарҙың
Алдына ҡарай ташларһың", -
Тип мыҫҡыллап ҡуйғандар,
Дүрте берҙән уҡталып,
Йәбешкән, ти, батырға.
Урал тотоп береһен,
Олаҡтырған батшаға,
Ҡалған өсөһөн бер юлы -
Ярандары алдына.
Ер һелкенгәндәй булған,
Ярандар ҙа, батша ла,
Олаҡтырған батыр ҙа
Он-талҡанға ҡалған, ти,
Күҙҙән ғәйеп булған, ти.
Ҡан илаған әсәләр,
Һыҡтап торған аталар,
Ҡулы бәйле балалар, -
Барыһы ла күргән, ти,
Ябырылып Уралдың
Барыһы янына килгән, ти.
Урал һарайға барған, ти,
Бар халыҡты йыйған, ти,
Ҡасҡан-боҫҡан - барына
Үҙ йортона ҡайтырға
Урал фарман биргән, ти.
Аранан баш һайлатып,
Үҙе китмәк булған, ти.
Халыҡтар йыйын ҡорған,
Урал уртала булған.

Халыҡ эсендә ин ҡарты
Былай тиеп әйткән, ти:
"Егет тә егет икәнһең,
Егет, батыр икәнһең.
Йөрәгенә таянып,
Беләгенә һыҙғанып,
Беҙҙәйҙәрҙе ҡыҙғанып,
Килгән батыр икәнһең,
Еңеп ятыр икәнһең!
Батша асыуын ҡуптарған,
Һиңә ҡаршы өскөргән,
Шул айҡанлы беҙҙәрҙе.
Шатлы азат иттергән
Батша ҡыҙы булды бит,
Ул сәбәпсе булды бит.
Һине һөйөп шаулашты,
Атаһы менән даулашты;
Батша ҡыҙын ал, егет,
Бында тороп ҡал, егет!" -
Тигән һүҙҙе ишеткәс,
Барыһы ла димләшкәс,
Урал алмаҡ булған, ти,
Ҡыҙҙы алып, туй яһап,
Бер аҙ ҡалмаҡ булған, ти.